

Thit Jensen



Hvem hun er? Vil sagtens vore Læsere spørge om.

Ja hun er en ung jysk Pige, godt oppe i Tyverne, så Børneskoene har hun da heldigvis trådt og har lidt Erfaring i Livet og hvad Livet er.

Hendes Fader er Dyrlæge, i ledige Timer også Forfatter, dog anonym; hendes Broder, Johannes V. Jensen, er den bekendte Journalist og Forfatter. Selv er hun den fjerdeældste af 10 Børn og har levet i sin Barndom og første Ungdom på Heden, hvilket, som hun selv siger, vel nok bærer Skylden for hendes Forkærlighed for det melankolske og for det abnormt udviklede, for Tankelivet i det hele taget.

Lige fra hun var ganske lille, har hun givet sig af med Digtningen. Før hun endnu kunne skrive, lavede hun Vers om Violer, "men", siger hun, "heldigvis holdt jeg op dermed i en forholdsvis ung Alder".

Hun mener, at det der har haft størst Betydning for hendes Udvikling, er den Omstændighed, at hun fra sit tolvte År har ført Dagbog. Dette vænnede hende til at "spejde, samle, forstå og vurdere"

I sit Hjem undervistes hun af Lærerinde til hun var 14. år, så blev hun selv Lærerinde for de mindste Søskende, medens hun endnu gik til Præsten.

Da nogle år var gået længtes hun udefter, længtes efter at lære noget. Hun blev Fotograf, Stenograf, var derpå tre År i Norge som Selskabsdame. "Jeg fraråder alle tænkende Mennesker", skriver hun, "at være Selskabsdame". I disse tre År var jeg ikke en Time alene, jeg undres over, at jeg ikke blev gal, Ensomhed er for den menneskelige Sjæl det samme som Mad og Søvn er for Legemet."

Efter disse tre Års forløb var hendes Trængsler dog ikke til ende. Hun søgte sit Udkomme som Ekspeditrice, blev Husholdningselev, Husbestyrerinde og hun udførte altid sine Pligter til fuld Tilfredshed for sine Principaler. Dog var alle disse Livsstillinger kun trælsomme Midler til at nå Målet, det længselsfuldt eftertragtede, det Mål at blive Forfatterinde, at kunne leve for at skrive, for i Ord at kunne omsætte alle disse Års Tanker og Erfaringer, mest bitre og sørgelige, mindst glædelige. Hun vil kun dette ene, har ingen anden Tanke, ingen anden Længsel...



[Skrivning er nu engang mit Element...]

Thit Jensen begynder at skrive dagbog, da hun bliver konfirmeret. Året er 1891, hun er 15 år gammel. Igennem de næste årtier er de tætskrevne sider, stukket ind i dagbogens sorte papbind, hendes nærmeste fortrolige. Her begynder hendes forfatterdrøm.

Hun vil skrive, ligesom sin storebror Johannes. Han betror hende sine forfatterambitioner, da han er hjemme i en juleferie fra Katedralskolen i Viborg. Hvis hun dog vel og mærke kan...

Som medhjælpende datter i et travlt dyrlægehjem med en sværm af mindre søskende er det ikke tid til skrivning, der er mest af. Thit betror dagbogen, hvordan hun går rundt med en blyantsstump i bæltet og et stykke papir i støvleskaftet. De få ledige øjeblikke skal udnyttes så tankerne kan få afløb.

Opbakningen fra forældrene er til at overse. Især moderen bryder sig ikke om, at hendes datter dyrker det lidt indadvendte og melankolske skriveri. Der løber et skræmmende spor af psykisk sygdom i familien, og hun ønsker sig mest af alt en praktisk anlagt og udadvendt datter.

"Jeg tænker på min Dagbog. Hvor unyttigt så det ikke ud til at begynde med, Ingen opmuntrede mig til det, det var som en indre Drift drev mig til at skrive. Og nu? Ja, kom der en Ildebrand her og jeg fik valget mellem Skrinet med min Dagbog og så mit Smykkeskrin, da valgte jeg Dagbogen. Skrivning er nu en gang mit Element. Læsning er Vejen til Målet. Jeg føler mig aldrig mere tilfreds end når Bordet flyder med beskrevne Blade."

(Dagbogen, 1896)

[Jeg har bedt dem om Laurbær...]



Over mit Hoved, eller rettere over mit Bord, hænger et Billede af Parcerne. Jeg holder af dette Billede, jeg taler med de tre Kvinder, den ene spinder, den anden smykker Tråden med Roser og Laurbær, og den tredje, en gammel Kvinde, rynket og huløjet og alvorsfuld klipper Tråden over.

Jeg har set på det Billede, til det alt forsvandt i en rødlig Tåge, til jeg var lige ved at besvime, men jeg har også talt med dem. Jeg har bedt dem om Laurbær, blot Laurbær: og så en Dag da jeg igen stod foran dem, syntes jeg pludselig, jeg fik Svar: "Vælg mellem Roser og Laurbær, men tænk dig godt om". Jeg flygtede fra mit Værelse, så bange blev jeg, men hver Gang jeg kom herop, syntes jeg at Parcernes Øjne hvilede advarende på mig.

Til sidst tyede jeg op til Annas Grav. Af hende fik jeg Svar: "Vælg Laurbær. Du er ikke egnet til Roser, du finder dog aldrig Lykken i Kærlighed, der vil mangle dig noget". Så gik jeg Hjem og meddelte Parcerne min Beslutning. Jeg synes, jeg kunne læse "Som du vil" i deres Øjne.

[Astrid blandede Vin og Morfin sammen...]

Som 22 årig flytter Thit Jensen omsider hjemmefra. Turen går til Kristiania i Norge. Her skal hun være selskabsdame for sin kusine Jenny Andersen og hjælpe med at passe hendes chokoladebutik på Karl Johan. Forfatterambitionerne er langt fra opgivet men det kniber med tiden. Pligterne kalder, og ligesom moderen har Jenny ikke noget til overs for Thits skrivekløe.

Efter et par ulykkelige år i Norge, hvor Thit fra første hold kan iagttagende, hvordan storebroderens forfatterkarriere tager fart, rejser hun i begyndelsen af år 1900 tilbage til Danmark. Hun har ingenting at leve af, men kommer på husholdningsskole og finder så en plads som husbestyrerinde i København.

Men månederne går og ingenting sker. Storebroderen Johannes støtter hendes litterære ambitioner, men hun føler samtidig, at han er forbeholden overfor hendes moralske og i hans øjne lidt gammeldags synspunkter. Især hvad angår kærlighed og erotik.

Thit forsøger sig som skuespilsforfatter og går også til forlæggeren Ernst Bojesen med manuskript til en lille roman med titlen *Fru Astrid Grip*. Bojesen synes om den, men vil ikke udgive den. Historien om en ung kvinde der gifter sig med en mand hun afskyr, kaster sig ud i et udsvævende liv og til slut slår sit barn ihjel, finder han "for dristig".

"Astrid blandede Vin og Morfin sammen og stillede Glasset på sit Bord, hvor der så tit havde stået et Glas Vin, når hun ville nippe mens hun læste. Hun så rolig - lidt sløvt - på det, uden Smil, uden Bitterhed, uden Angst..."

(Fru Astrid Grip, 1901)

[Astrid lod sit Barn dø...]



Astrid lod sit Barn dø - uden Sorg, uden Skrupler om Ret eller ikke Ret. Blot med den Tanke, at havde *hun* sat et Individ i Verden, der var blottet for Selvopretholdelsesbetingelser, for enhver Udviklingsmulighed, måtte hun skaffe det bort igen.

Hun gav Ordre til at gøre Barnevognen i Stand, pakkede Barnet godt ind i bløde, tykke Tæpper og kørte alene med det ud.

Langt ude - uden for byens Huse - slog hun Vognens Halvtag ned og tog Tæpper og Tøj af det dampende varme Barn.

Blæsten føg isnende over det, to gule Blade kom hvirvlen- de og faldt på det lille, blottede Bryst.

Astrid stod stiv og stille. Hendes hænder lå rolige på Vognens Håndtag. - Kun en gang skælvede det i dem, så tog hun fastere fat. - Hendes skinnende fuldtåbne Øjne så lige ud, oven over Barnet.

Hun stod der længe, længe.

Så pakkede hun det godt ind og kørte hjem.

Næste dag blev der hentet Læge til Etatsråd Grips Datter. Lægen så bekymret ud, Barnet havde Lungebetændelse.

ASTRID GRIP 1901

[Hård og tykudet som de andre...]

Thit Jensen bebrejder storebroren sin egen manglende succes. Hun mistænker ham mere og mere for at stikke en kæp i hjulet for hende hos de udgivere, hun opsøger med sine manuskripter. I 1901 kommer det til et dramatisk familieopgør.

Mens afvisningerne af hendes manuskripter hober sig op, indser Thit modstræbende, at hun efterhånden ikke har flere skud i bøssen. Hun lever af almisser hjemmefra på et værelse i København, og ind under jul 1902 overvejer hun selv at gøre en ende på det hele.

Da endelig viser der sig en forlægger, som er villig til at udgive manuskriptet *To Søstre*. Med anbefaling fra litteraten Valdemar Vedel lancerer Salmonsens Forlag bogen det følgende forår.

Bogens psykologiske drama om de to søstre, Johanne Marie og Agda, får en pæn modtagelse. Den debuterende forfatterinde roses gennemgående for sin kvikke og lette stil og de gode replikskifter, der lader en kommende dramatiker ane.

Især vækker bogen glæde hos de anmeldere, der gerne ser litteraturen trukket i en mindre samfundsorienteret og mere psykologisk og analyserende retning. Her lod Thit sine hovedpersoner afspejle sit eget indre livs spændinger.

"Det i det mindste skulle hun få gjort Bugt med - sin Trang til at gøre alle til Måde. Hun skulle få sig selv gjort hård og tykudet som de andre. (...) Der lå netop Fejlen, hendes personlige Fejl, den uovervindelige Trang til Fred om sig. Angsten for et eneste hårdt Ord. Det var det, der gjorde hende Karakterløs."

(*To Søstre*, 1903)



[Jeg vil, jeg vil, jeg vil!...]

Bølger af Støv kom farende ned ad den lange, stejle Klintvej, Sand og Småsten rislede i en uafbrudt Strøm ned langs Vejens Hjulspor. I det visne Græs i Grøften og højt oppe i Træernes Kroner sang det, sang og sang i stærke Stormlyde: Suss - su-u - suss - - - -

Der stred sig en høj fintbygget Pige op mod den rasende Storm. Hun dukkede sig dybt forover, trak Vejret uregelmæssigt, pustede og knyttede Hænderne sammen om Ærmerne. Med voldsom, demonstrativ Energi huggede hun Hælene ned i Vejens løse Sand og stred sig opad.

Fra Vandet der brusede larmende nede under Klinten, kom en Monoton og lys Melodi - vældig i Kraft - der blev ved at følge hende.

Lsss -yll - lyll - hiss - yll - lyll - lyll - iss hylede det inde fra Telefonstængerne, højere og højere jo nærmere hun kom en Pæl, så tog det af igen, eftersom hun fjernede sig. Fjere på hendes hvide dunkantede Forårshat slog Smæld, og den opknappede Trøje flagrede vildt ud til begge Sider.

Så stod hun pludselig stille.

Hun kastede Nakken tilbage og skreg ud i Larmen: "Jeg vil, jeg vil, jeg vil!" Ordene kom helt nede fra Struben, hæse og ru i Klang. - Så huggede hun sig videre, foroverbøjet og hidsig."

[Et omvandrende Stivkrampefantom...]

Med sin romandebut får Thit Jensen omsider stillet sig hvor lyset falder. Hun vinder snart efter en novellekonkurrence i Politiken og får korte historier trykt i både Husmoderens Blad, Tilskueren og Illustreret Tidende.

Thit bruger sit eget liv som skabelon for sine skrivelser. Det gælder i særdeleshed hendes næste roman: *Familien Storm*. Bogen handler om den unge pige Git (Birgitte) og hendes kamp for at blive selvstændig og skrive. Hendes modpol er broderen Vally (Valdemar), en genial forfatter, der romanen igennem kaster skygge over Gits Liv.

Ingen læsere af *Familien Storm* kan være i tvivl om, at bogen handler om Thits eget forhold til storebroderen Johannes. De mange ironiske beskrivelser af både Vally og hovedstadens opstyltede litterære bohemer, vækker munterhed, selvfølgelig ikke mindst hos de anmeldere, der af andre grunde har et horn i siden på Johannes. V. Jensen.

Bogens afslutning rummer løfter om Gits fremtidige forfatterkarriere bygget på en kamp for menneskelighed og retfærdighed. Thit havde samme vision for sin egen fremtid. I både roman og virkelighed kom den til at bygge på ruinerne af ungdomsårenes søskendekærlighed.

"Nu er han stivnet i sine egne Dogmer, stivnet i sit eget Syn. Han er et omvandrende Stivkrampefantom. (...) Men han ser ikke Menneskene som de er, for han er ikke nede mellem dem. Han ser dem fra Glughullerne i sit Fængsel. Og gennem alt dette tilsammen vil han blive - et ensomt stort Vrængbillede af alt menneskeligt."

(Familien Storm, 1904)



[Os er et Overmenneske født...]



Der var et Overmenneske der hed Valdemar Storm (...) Mager og interessant sad han på sit Kvistkammer og under ham lå Byen i sin flade Normalitet. Og Vognene rullede og Ungerne jublede og slet ingen foldede Hænderne i den lykkelige Forståelse: Os er et Overmenneske født.

Overmennesket sad i *det* Værelse blandt *de* Bøger og røg af *den* Pibe som en anden altsammen havde betalt. "Slave" tænkte han, "det er du født til" - Og Overmennesket tænkte videre og i hans Hjerne tændtes mangt et Blus, der skulle stråle for Efterverdenen og først forstås af Efterkommere i en fjern Fremtid. Disse Blus skrev Overmennesket ned i sin Lommebog, for at Efterverdenen kunne glædes ved Håndskriften af en af de Begavelser der kun fødes hvert andet eller tredie Århundrede.

Overmennesket gemte sin værdifulde Lommebog og belavede sig på at stige ned til Slavernes lave Atmosfære. (...)

Skummel som en italiensk Røver betrådte Overmennesket Gaden. Fornærmet beskuede han Pøbelsværmen som hastede til og fra deres Arbejde. "Slaver", tænkte han, "om I kendte mig, så ville I gå over på det andet Fortov og stå stille og bøje jer til Jorden. Og når jeg var borte ville I slås om lov til at kysse Brostenene, og I ville ikke lade Sten på Sten tilbage men gemme dem i guldbelagte Skrin."



[Det farligste År i en Kvindes Liv...]

Opfølgeren til *Familien Storm* får titlen *Martyrium*. Bogen udkommer i efteråret 1905 på Gyldendals Forlag. Det er landets førende. Her har direktør Peter Nansen et godt øje til forfatterinden.

Martyrium behandler den moderne kvindes dilemma mellem kærlighed og karriere. Hovedpersonen Sarah er Thits Alter Ego: dygtig, arbejdsom og selvstændig. Da hun gifter sig og stifter familie med en uduelig og fordrukken mand, går det imidlertid ned ad bakke, og Sarah ender med at blive vanvittig.

Romanens krasse beskrivelse af Sarahs deroute lægger grundstenen til Thits ry som kvindesagsforkæmper, ægteskabsmodstander og mandfolkehader. Hendes ærinde er dog at vise, hvordan angsten for at stå alene driver kvinder ind i ægteskaber, hvor de ender som retsløse i forhold til mand og børn.

Selv er Thit Jensen, ligesom sin romans hovedperson, blevet 29 år. Hun lever ene og lidt forhutlet men med en vedholdende tro på sin forfatterdrøm. I kampen for kvindernes rettigheder har hun fundet den retfærdige sag, som kan åbne nye døre og bære hendes forfatterskab ind i fremtiden.

Samtidigt nager tvivlen. Vil hun kunne bære omkostningerne ved at vælge forfattervejen? I *Martyrium* lader hun sit dilemma skinne igennem i en dialog, hvor hovedpersonen Sarah belæres om prisen, som en kvinde må betale for sin selvstændighed.

"Men husk, at hele Deres Fremtids Bygning vil stå og falde med dette: Er de stærk nok, kan de bære Ensomhedsfølelsens knugende Kulde som uundgåeligt følger med og for hvilken så godt som alle Kvinder falder?"

Sarah slog Nakken tilbage: "Jeg kan, Deres Nåde!" Så kneb hun Læberne til.

De er 29 år - det er den farligste Alder, det farligste År i en Kvindes Liv!"

(*Martyrium*, 1905)

[Et forkert Krydderi...]



Selv dengang han var ædru, havde hun altid haft en Følelse af at han, Manden i sit eget Hus, brød Velværet, Hyggen, at hans Åndepust beskadigede den inderste fine Kerne i Hjemmet ligesom et forkert Krydderi kunne ødelægge den fineste Rets Aroma. Hvor mange Gange havde hun ikke med bittert Samvittighedsnag grebet sig selv i at sidde og ønske ham langt borte, for at hun kunne falde i Ro. For når hun sad og mest følte Lykken ved sit Hjem og sine Børn, og når han også var tilstede, så var det som om alle Nerver stod stramspændte, urolige, ligesom bare ventede på at han skulle gå, før de kunne falde i Hvile.

MARTYRIUM 1905